

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Loca Infesta,|| Hoc est:|| De Infestis,|| Ob Molestantes||
Daemoniorvm Et Defvncto-||rvm Hominvm Spiritvs,
Locis,|| Liber Vnvs.||**

Thyraeus, Petrus

Coloniae Agrippinae, 1598

VD16 T 1247

Index Disputationibus De Terrificationibus nocturnisque tumultibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61332)

LIBELLVS
DE TERRIFICATIO,
NIBVS NOCTVRNISQVE
TVMLTIBVS QVAE HOMI
NVM MORTES PORTEN
DERE SOLENT.

Um argumento de Locis infestis communes esse videntur strepitus nocturni, atque terriculamenta, quae quorundam mortē praere, & indicare solent. Quocirca non abs re fecerimus: si de horū authore, et finibus pauca dicamus: modū etiā, quo illa fiunt, & tempus atq; loca, quibus fiūt, exposuerimus. Nam excitari hos strepitus, et hominibus haud rarò his timorem incuti, nemo potest dubitare. Tot horum praebet exempla quotidiana experientia quod sufficere possunt, ad hanc rem non doctis solum, & literatis hominibus, verum etiam, rudi populo persuadendam.

CAP. I.

Inquiritur causa efficiens nocturnorum terriculamentorū, quae mortis solent esse indicia: & ostenditur illa non fieri vel à deo, vel ab eorum animabus, quorum mortem significant.

Difficilis verò res est definire, quānā horum tumultuū, & terrificationū causa efficiens sit, quisue author: sed quamvis difficilis, non tamen impossibilis, forsitan verū authorem inueniemus, si prius, à quibus fieri non possint demonstrauerimus.

Primum

Primum omnium certum est, ab aliquo fieri. Quæcunque enim fiunt, cum sui ipsorum causæ esse nequeant; omnino oportet, aliquid præter se habeant, quodcunque tandem illud sit, quod ipsorum sit, ipsa quoque efficiet. Habebunt igitur & hi tumultus aliquam sui causam.

Quam vero ipsorum causam afferemus? à quo tumultus hi fieri dicendi sunt? Neesse est aut à rebus corporeis aut ab incorporeis proficisci. Neque enim video quidnam hic tertium admittere debeam.

Porro in rerum corporearum genere gradus sunt plures. Atque ut ab imperfectioribus initium sumatur. sunt hic hominum spiritus, tam viuētium, quam vitæ defunctorum: sunt Angelorum, tam bonorum quam malorum. Et, qui omnium Spirituum pater est, Deus Opt. Max.

Hos gradus inter res corporeas distingnere hic necesse nõ est. Quamuis enim inter ipsas multi sint, quæadmodum & inter incorporeas; ad tumultus tamen hos excitandos nihil faciunt, quæcûq; ad gradus hos, quomodocûq; etiam, reuocantur. Si quid in genere rerum corporearum est, cui hos tumultus & terrificationes tribuere debemus, erunt homunciones quidã (fortè lares domesticos benedixeris) qui inter hominem atq; brutum à quibusdam medium quiddam dicuntur, & nec homines verè sunt, nec bruta.

Cum igitur tam sint varia rerum genera, à quibus tumultus, de quib⁹ quæstio est, excitari dicemus? Age hoc inquiramus. At equidem duo hic certa atq; extra omnẽ cõtrouersiam posuerimus; reliqua quia difficultatẽ habere possunt, diligentius excutienda sunt. Certum est à Deo Opt. Max. non excitari. Certum non excitari à Spiritibus eorum, quorum mortem significat.

De Deo nullus dubium animũ habere potest. Indignum est, diuinæ Magestati has terrificationes & ludificationes ascribere; Sed & quæcûq; sub cælo fiunt, si duo aut tria, quæ prorsus diuinã virtutem requirũt, excipias, aut per proprias rerum causas, aut Angelorum opera & ministerio exequitur.

Non ignoramus esse quosdam, qui humanũ animum, eius scilicet, cuius mortem hæc signa præcedunt, è corpore emigrare putant, atq; horum tumultuum authorem asserunt, verũ hi grauissimè errant. Potestne animus corpus desere; & ipsam interim vegetare atq; mouere? Aut fortè vnus idemq; animus diuersis locis existit? & qui, verbi causã in superi domus parte hos tumultus excitat; idem corpus, quod alibi decũbit, conseruat, & fouet? Neutrum horum dici potest.

Sed

9. Sed nec tumultus hi eos, quorum mortis indicia sunt tum latere possent; si ab ipsorum spiritibus excitentur (neque enim potest animus quæ agit, ipse ignorare.) At latere tam est certum, quam certissimum, quod fiant.
10. Quid quod nec ab animo hominis commodè omnia fieri possunt, quæ in hoc genere fieri, quandoque obseruamus; aut si fieri possint, cur sic fieri debuerint, rationes iustas satis vix reddere possumus: Verum quoniam hæc dubia non sunt, reliqua persequamur.

CAP. II.

Docetur terrificationes, & dictos tumultus non fieri ab homuncionibus quibusdam: sed nec esse tales, quales dicuntur, homunciones.

1. Vi homunciones quosdam, medium inter bruta & homines, sub humana tamen forma, animantium genus constituunt; qui occultis quidem locis latent, sed tamen hominum aspectibus se quandoque offerant; illi cum ratione quadam hos tumultus iis authoribus triouere videntur; quemadmodum & multa iisdem, quæ hominibus obsequia exhibent, ascribunt.
2. Sed tamen si rectè philosophari voluerimus; deprehendemus neque tales homunciones in rerum natura esse; neque si essent, mortales hominū posse præscire; quocirca nec indicare; neque si præscirēt, tumultuum horum atque terrificationum autores esse.
3. Si enim sunt hi homunciones; vbi quæso degunt, & sua habent domicilia? Mirum valde est, quod inter homines versari dicantur; & tamen nullus vspiam, vbi domicilia sua habeant, locus repertus sit.
4. Deinde qua ratione genus suum, ne intercidat, conseruant, & propagant? (Neque enim putandum est ipsos immortales esse & perpetuam hinc vitam agere, quemadmodum in cælis agunt angeli) An fortè eadem ipsorum, quæ hominum, atque brutorum animantium conditio est; vt quidam ipsorum occidant, alij in eorum locum succedant? At quemadmodum ipsorum non inueniuntur domicilia; ita neque aliquando inuentus est, ex his vnus, qui ex hac vita discesserit: non inuentus est; qui in defuncti locum sit successus.
5. Quibus etiam rationibus vitam suam sustentant? quibus rebus

bus victitant? Aëre viuere, dici non debent; bestiarum atque brutorum animalium cibum tribuere absurdum est; cum ad homines proximè accedant, & vix alio, quàm statura differre videantur. An igitur humanus cibus illis tribuendus est? sed hic sæpe non suppetit; cum in desertis castris, reliquis ædificiis, ad quæ nec homines veniunt, nec humanus cibus defertur, plerique ipsorum versari dicantur.

Quærimus quoque, Vtrum æternæ beatitudinis, & quam in futura vita expectamus, felicitatis participes fieri valeant; an potius vnà cum corpore animus ipsorum intereat? Secundum hoc dici nequit, cum & humanam formam referant; & multa, quæ sine ratione non fiunt, peragere dicantur. At primum illud nulla ratione dici debet; cum media, quæ ad salutem illam assequendam necessaria sunt, atque à Christo Domino instituta; prorsus ab ipsis negligantur. 6.

Omnis ratio cur hi homunciones esse asserantur, ex ipsorum apparitionibus desumpta est, quia scilicet aliquando inter homines sunt visi, sed, pfectò hinc paruum argumentum ad ipsos astruendos colligitur, quàm quæso multa sunt, quæ sub aspectum cadunt, & tamen non nisi sensuum sunt illusiones, & præstigiæ? aut certè spirituum sub humana forma Apparitiones? 7.

Sed quamuis etiã homunciones hos admittamus, tumultuum tamen horum causa dici non debent. propterea quod mortes hominum quorum hi tumultus indicia sunt, præscire nequeant. Cum enim inferioris conditionis esse dicantur ipsis hominibus, nec tantum valere iudicio & ratione, quantùm homines, pfectò quod homines non possunt, nec ipsi poterunt, hominum scilicet mortes præscire, & indicare. 8.

Fortè quia aliis occupationibus non distrahuntur, ad hominum naturas & temperamenta diligentius attendunt, & idcirco, quæ nos aliis occupationibus impediti præscire non possumus, illi præsciunt. Sit ita verum, qua ratione iam illorum exitus præscire dicendi sunt, quibus violenta mors adfertur? Cum igitur etiam horum ex hac vita discessum tumultus præcedant, quemadmodum non horum, ita neque priorum tumultuum auctores dici debent. 9.

Constituamus etiam ita esse, vt hominum mortes possint præscire, necdum tamen hos ipsis tumultum ascribere posse videatur. Id primum inde manifestum est, quòd cum paruo admodum sint corpore, magnas vires habere credi non debent, quocirca nec 10.

tumultus hos, qui quandoque magni sunt, & magnas vires requirunt, ab ipsis excitari vlla ratione poterunt.

11. Præterea quoscunque ipsi tumultus excitant, eos necesse est corporum collisione (& quidem eorum quæ concuti audiuntur) excitari. Audimus sæpe aleres deferri, ligna aptari, raptari instrumenta, clauos infigi, & mox postquam ad loca, vbi tumultus excitantur, aduolamus, nullum in similibus corporibus motum fuisse, magnis argumentis deprehendimus.

12. Denique diuersis quandoque locis, maximèq; distantibus hi tumultus excitantur. An forè diuersis etiam locis hos homunciones constituemus? aut postquam in hoc loco excitârunt, ad alium, vt ibidem excitent, transmigrare dicemus? Dici hæc possint, an cū ratione vehementer dubitauerim.

13. Spirituum igitur opera terrificationes fieri, ex dictis videmur posse concludere. Spiritus sunt, qui tumultus excitant; qui gemitus & eiulatus effingunt: qui funus deducunt, qui tumbas, in quibus defunctorum corpora reconduntur, faciunt. Spiritus sunt, qui vniuersa hæc, atq; his similia efficiunt.

CAP. III.

Demonstratur dictos tumultus non excitari à Spiritibus hominum illorum, qui ex hac vita discesserunt.

1. **R**estat inquiramus, à quibus Spiritibus fiant, qui excitantur tumultus: An ab humanis, qui hanc vitam vnà cum corpore, quod aliquando informarunt, reliquerunt; an ab Angelis: siue illi beati sint, siue æternis suppliciiis; ita eorum meritis exigentibus, mancipati.

2. Humanos Spiritus ad viuos quandoque redire dubium non est. Id aliàs à nobis multis rationibus demonstratum est. Dubium quoque non est, plurima ipsos officiorum genera apud viuos exercere, vtuntamen exercent quæcunq; velint; in hoc certo genere operas suas ipsos collocare credendum non est.

3. Animorum post hanc vitam non illa propria conditio est, vt Dei apud homines sint ministri; aut quædam in hoc mundo pro officio munia obeant, ad sintque rebus humanis; sed vt laborum suorum fructus recipiant; & vel Deo perfruantur, vel debitas pœnas persoluât, quocirca in hoc genere, quod agant, habêt nihil.

Non sine singulari Dei prouidentia, atq; dispensatione fit; vt
viuo-

viuorum rebus defuncti adsint: & quæcunque hanc dei prouidentiam atque dispensationem requirunt, rarius eueniunt: at tumultus hi rari non sunt: sunt propemodum quotidiani.

Petebat Epulo, ut ad viuos rediret Lazarus, qui fratres miserandæ suæ conditionis admoneret. Quid hîc Abraham? Habent, inquit, Moysen & prophetas: audiant illos. vrget secundo Epulo: putat futurum, ut pœnitentiam agant, si quis ex mortuis ad eos uenerit. Sed bene Abraham: si Moysen, inquit, & prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent. An non idem dicere nos possemus? habere, inquam, viuos Moysen, & prophetas? habere tot præsentissimæ mortis exempla, & argumenta? opus non esse; ut ad viuos defunctorum animæ redeant, & instantis mortis commonefaciant?

Si sacras literas consulamus, reperiemus Deum per Angelos plerunque expediuisse, & non per humanos spiritus; si quando aliquid præter rerum ordinem fieri voluit. quorsum igitur humanorum spirituum in hoc negotio, non autem Angelorum, si quidem aliquorum uellet, opera ueretur.

Cùm tumultus hi atque strepitus mortis quædam indicia sint; quibusnam humanis spiritibus ipsos excitandi officium tribuemus? iisne, qui cum Deo iam in cælis vitam scelicem agunt? an qui purgatorio igne expurgantur? an qui in inferno scocij sunt Dæmonum?

Esto primi illi Deo reuelante cognoscere possint, qui ex hac vita discessuri sint; ut tamen iis hoc Deus reuelet (cùm ipsorum non inter sit) uelictq; mortis hominum, quasi nuncios quosdam esse, quis credat.

Si quando rebus nostris Beatorum Spiritus intersunt, sese exhibere solêt, & ea quidem forma, ut agnosci facile possint. quemadmodum exempla eorum, qui apparuerunt, docent, at ubi strepitus hi excitantur, authores ipsorum conspiciuntur nunquam.

Adde quod beati spiritus uix vnquã rebus nostris autoprospopos intersint: Angelorũ ferè opera fiunt, quæcunq; per ipsos fieri videntur. Et qui in propriis negotiis, cùm maximè deberet, rebus nostris non intersunt; interessent, quando ratio ipsos nulla ut aliorum intersint, cogit?

Eadem propemodum de secūdis Spiritibus dici possunt. Neq; enim credi debet, q̄ interitus hominũ cognoscant: quare nec eorũ vlla signa dare poterūt. Neq; quod appareât, quin status sui cōditionem aperiant; quare nec hîc quidquam negotij habebunt.

Tt 2

sed

12. Sed & illi ad viuos redeunt, non vt rebus nostris prospiciant verum vt suis consulant. vt nostras preces, inquam, atq; patrocini obtineant. Quando autem vel preces, vel patrocina per eos, quos hos strepitus excitant, expetita?

13. Tertios similiter duæ causæ prohibere videntur. prima est, quod mortem hominum illi præscire non valeant, quocirca nec vlla eius signa dare: altera, quod etsi scire valeant, id tamen officij nobis impendere non permittat odium nostræ salutis, quo flagrant maximo.

CAP. IIII.

Animas puerorum, & eorum, qui cum solo peccato Originali, vel etiam veniali hinc discesserunt, non excitare hos tumultus & terrificationes.

1. **S**unt præter eas animas, quæ vel in cælo degunt, vel inferni pœnas experiuntur, vel expiantur igne purgatorio; aliæ quædam, eorum scilicet hominum, qui aut cum solo originali peccato ex hac vita discesserunt, aut ad Originale venialia quædam, vt vocamus, adiecerunt. Ab his tumultus hos excitari fortè existimauerit quis. nec vt apparet, immeritò.

2. Cùm enim ad cælum admitti illæ non possint, ob onus peccati, quod circumferunt: & peccatum ipsorum inferni intolerabilibus cruciatibus vindicari (vt quidam volunt) non debeat; alicubi videtur ipsis inter homines aliquis esse posse locus, vbi quamuis non profus miseram, non tamen felicem vitam agant.

3. Hic verò, inter alia etiam hoc officij genus subire dici posse videntur; vt horum tumultuum sint authores: & quam ipsi secutura mortem intelligunt, eandem externis quibusdam signis & argumentis hominibus reuelent ac denuncient.

4. Quid enim toto tempore agerent? quas occupationes haberent? diuinorum contemplatio illis negata est: naturalium rerum cognitio apud ipsos est parua: in iis, quæ præsentibus obseruant, se occupant: inter quæ, cùm possit esse mors hominum; omnino & illam videntur posse præscire; & eandem his tumultibus denunciare.

5. Porro hoc officij genus iis potissimum animabus tribuendum videtur, quæ cum Originali venialia peccata coniunxerunt. Cùm

eni

enim hoc nomine aliqua, sensus etiam, & non damni tantum, poena dignæ sint; & illa, quæ in inferno infligitur, nimis pro leuibus istis erratis videatur grauis; nonne dici posset iustissimum esse, si ad hanc hos tumultus & strepitus excitandi conditionem damnati dicantur?

Omnino enim Spiritibus hisce poena esse videtur, & certis locis astringi; & hominum conditiones morbosque obseruare, & viuentes mortis aliquorum certiores reddere; atque aliquando funebrem pompam instituere, & deducere. 6.

Porro licet poena hæc hisce Spiritibus tribuatur, non tamen putandum est omnium animas, qui huius conditionis sunt, hoc supplicij genus experiri. Non vnus est Deo modus, quo peccata vindicet. punit quosdam hac, quam nunc explicauimus ratione, cum aliis alias seruat rationes, sine vlla tamen eorum, qui puniuntur, iniuria. 7.

Probabiliter hæc, vt videtur, dicuntur, vtrum verè, nullus facile, nisi cui reuelatio aliunde facta est, dixerit. Veruntamen & hæc assertio difficultatem habet non paruum: quod sequentibus docemus. 8.

Primum omnium vnde constat inter homines Spiritus hos locum aliquem habere? Esto post extremum iudicij diem hunc mundum sint inhabitaturi, quod tamen iam inter viuos degant, nostrisque rebus intersint, dici potest, probari non potest. 9.

Deinde, sit illis inter viuos locus aliquis. vnde viuorum mortes scire possunt, non solum quæ naturales sunt, verum etiam violentas? An fortè naturas hominum plenè perspectas habent? vt quamdiu vitam suam propagare possint valeant cognoscere? Et si hoc detur, violentas mortes, quæ à libera procedunt voluntate, quomodo cognoscent? 10.

Tertio, solet Deus Angelorum opera vtî, si quid hominibus velit significatum. hinc nomen administratoriorum Spirituum adepti sunt. quod si igitur homines præsentis & instantis mortis monere velit, Angelorum, non horum Spirituum opere vtetur. 11.

Addo, quod cum hoc strepitu quandoque coniuncta sunt aliqua, quæ vix illis Spiritibus videntur posse tribui. Quis enim tantas ipsorum vires dixerit; quantæ requiruntur ad maximos, qui aliquando excitantur, strepitus? ad grauissima, quæ obseruata sunt translata onera? Et si strepitus hos ipsorum vires excedere negare nolumus, quis illis tribuat, vt pompam funebrem instituant, & suis viribus absoluant. 12.

*Bonos Angelos non esse authores tumultuum, qui
prænnuncij mortis esse solent.*

1. Vm (vt dictum est) humanorum Spirituum opera terrificationes hæ, & tumultus nocturni, de quibus disputatio est, non fiant, omnino necesse est ad Angelos ipsos transferri, quorum non parvæ sunt in hoc sensibili mundo cum hominum genere occupationes.
2. Quoniam verò hi duplicis generis sunt, & contrariorum pro-
pmodum studiorum, utris tribuendi sunt, gravem habet disputa-
tionem, facilius est Discipulum hic quam Doctorem agere.
3. Qui rem ipsam, quæ agitur, velit attendere; cum mortis homi-
nes admonere videantur, atque in reddendâ De orationem vocari;
facile sibi patietur persuaderi; hæc non improborum Spirituum,
qui salutem hominum oderant; sed bonorum, qui eandem
amant; opera esse & functiones.
4. Qui verò omnia diligentius secum expendet haud parum ani-
mo fluctuabit. Quid, quod contrarias cogitationes facile admittat?
Si enim in his terrificationibus propositum est, vt mortis homines
admoneantur, quid quæso opus est tot tumultibus? tanto strepitu?
pompe etiam funebri, & sexcentis aliis; ùm multo facilioribus ra-
tionibus mortis homines admonere valeant?
5. Accedit quod certum ex hoc strepitu argumentum subsecu-
tura mortis peti non possit. Quis enim, vtrum mortis indicium
sit, dixerit; an ob aliam causam excitetur? Esto postquam mors
subsecuta est, mortis signum fuisse dicere possimus; sed tamẽ dum
excitaretur, mortis argumentum esse, certo dici non potuit.
6. Et vt mortis certissimum sit signum, nondum tamen cuius
mortem portendat sciri potest, quapropter cum singuli, qui in viâ
aliqua familia cõmorantur, ad se illum pertinere existimare pos-
sint, frustra hæc à bonis Angelis opera susciperetur.
7. Aliis etiam locis, quam vbi is, qui mortem obit, strepitus hic
auditus est, & auditur frequenter; aliis locis hæc mortis pronõsti-
ca signa observata. Novimus Moguntia mortuum, cuius mortem
signa non Moguntia, sed alio loco, vbi is prædia sua atq; facultates
habebat, præcesserunt: quomodo verò hic absentibus signis, vt ad
mortem se compararet, moneri potuit?
8. Quo tempore plerique animam exhalarent, eodem ipso tu-
multus excitati sunt non rarò. at verò tum eo sine excitates esse,
vt ad

vt ad felicem finem se homines præpararent, quis dixerit?

Et pessimorum hominum exitus hæc terribilia præcedunt, & sanctissimorum virorum. verùm vt his illis opus non est; ita priores illis sunt indigni. Iusto enim Dei iudicio fit, vt qui viuentes oblitii sunt Dei, morientes obliuiscantur sui.

Præcedunt quoq; infidelium mortes, nec eorum tantùm, qui Christi fidem aliquando complexi fuerunt, sed & Iudæorum atq; gentilium, qui eandem impiè reiecerunt. Cùm verò his nulla sit spes salutis æternæ reliqua, quid est necesse, vt de exitu suo, atq; ex hac vita discessu, his argumentis moneantur?

Non igitur in hoc strepitu atq; tumultu propositum est, vt ad felicem ex hac vita egressum mortales se comparent. Quocirca concludi ex hoc argumento non debet, bonos esse Spiritus, à quibus hi tumultus excitantur.

Alia etiam ad hanc rem confirmandam argumenta suppetunt. Administratorij sunt Spiritus Angeli boni: Deo, in quibuscunq; ille rebus velit operas suas promptissimè offerunt. Quod si igitur hic operas suas locant, necesse est id Dei fiat imperio atq; voluntate at cùm ratio nulla dari possit, cur hos tumultus Deus excitari velit, & imperet, cur bonis Angelis ipsos iudicamus tribuendos?

Mirum est, quod cum tot & tam illustria bonorum Angelorù in sacris literis munia & officia describantur, huius tam frequentis & vsitati nulla fiat mentio. Mirum est apud Sanctissimos Ecclesiæ Doctores tantùm huius esse silentium, præsertim cùm inter ipsos reperiantur, qui integra volumina de bonorum Spirituum sancti onibus posteritati reliquerint.

Leuitatis præterea nec pauca nec leuia cum his tumultibus coniuncta sunt argumenta. vt verò horum authores Angelos dicamus, qui perpetuò Dei faciem contemplantur, res est indignissima.

CAP. VI.

A malis Spiritibus tumultus qui mortis sunt indicia, excitari.

Facile ex dictis quilibet concluderet, malorum Spirituum opera terrificationes & tumultus, qui mortis prænuncij sunt, excitari. Cùm enim necesse sit à Spiritibus illos fieri: & nec illi qui in humanis adhuc corporibus degunt, nec qui corpora reliquerunt, & alibi versantur: nec Angeli boni ipsorù authores sint, quibus quæso, nisi malis Spiritibus ipsos tribuemus?

Et pro-

2. Et profectò nihil est in hoc genere, quod ab illis spiritibus sit alienum, aut eorum vires excedat: multa etiam sunt, quæ vt hæc ipsis officia tribuamus, vehementer persuadent. Docemus vtrunque.

3. Necessè est, vt spiritus, qui horum tumultuum sunt authores, præsentès sint iis locis, vbi tumultus excitantur. Necessè est, vt tumultus excitare valeant. Necessè, vt possint funebrem pompam instituere. Necessè, vt possint scire futuros hominum ex hac vita quos indicant egressus. quid horum in malis spiritibus desideratur?

4. Locis iis, vbi tumultus excitantur, posse spiritus præsentès esse nemo negauerit. Magna ipsorum vis est: magna potestas. quocunque propemodum volunt, se loco sistere possunt. At quemcunque ipse aditus patet.

5. Valent quoque tumultus hos excitare. In corpora quid non valent? Nonne omnia propemodum ipsorum virtuti subiecta sunt? nonne quocunque volût vi sua impellere possunt? quocirca cum tumultus hi ex corporum collisione orientur; & hos poterunt; & multo grauiores excitare.

6. Sic in ipsorum potestate est funebrem pompam componere. Neque enim tantum mouere possunt externa, possunt quoque sibi assumere, & quibuslibet vrbibus accommodare. possunt quascunque formas illis dare, quamquam pompam funebrem non effectis solum corporibus representant, sed sensuum quoque nunc externorum nunc internorum fascinatione & illusionè.

7. Et cum ingenio sint sagacissimi, plurimumque rerum experientia valeant, norint præterea rerum naturas, & hominum complexionès exactissime; quis dubitabit quin hominum plerumque interitus præcognoscant? præsertim cum & Medicorum quidam reperiantur, qui ea scientia polleant, vt non diem solum sed horam quoque mortis valent prædicere.

8. Vt verò quod possunt velint, & hos tumultus excitent, omnino credendum est. Multæ sunt causæ, quæ vt hic operas suas locent, ipsos mouere videntur.

9. Primum, hæc occupatio aliquod miseriarum ipsorum leuamen videtur; dum ad suas pœnas tanto minus attendunt, quanto magis externis his ludificationibus distrahuntur.

10. Deinde libidini suæ quadam ratione sic faciunt satis. Cum enim hominibus molesti esse percipiant, libenter quas habere possunt, ipsas molestandi occasiones arripiunt. quocirca & hanc, vbi non parua trepidatio incutitur, non abiiciunt.

Lucrum

Lucrum etiam inde aliquod sperant. Neque enim ipsam hinc propositum, ut mortem futuram denunciant, quam ut homines eò ducant, ut diuinum quoddam numen credant, quod horum tumultuum causa existat, cui ob id honorem aliquem, cum animarum suarum detrimento, impendere sit æquissimum. 11.

CAP. VII.

Tumultus siue terrificationes mortis prænuuncias excitari à Demonibus, qui sunt ordinis inferioris.

DAEMONUM opera strepitus hos excitari, & mortis prænuuncia fieri demonstratum est; quorum verò hoc proprium sit studium, an sine discrimine omnium, an certorum tantum, non iniucundam habet questionem. Neque enim Dæmonum omnium vna est conditio, neque omnium eadem occupationes. Grauiora alii aliis habent studia, prout alij aliis plus valent ingenij acumine, agendi potestate, nocendi voluntate. 1.

Etenim extra controuersiam est, ex omnibus omnino ordinibus, quos aliquando communis cù bonis Angelis habuerunt spiritus illos cecidisse. extra controuersiam est per peccatum naturam non sublatam. quemadmodum igitur ante peccatum non æqualis omnes fuerunt perfectionis, ita neque post peccatum vna naturæ omnium conditio est. 2.

Conditionem naturæ, studia & functiones sequuntur. Hoc quemadmodum in rebus omnibus certum est; ita in his spiritibus nullam habet dubitationem. Quocirca non eadem inferiorum, quæ superiorum sunt functiones: grauiora hi officia subeunt, illi leuiora munia exequentur. 3.

Quod asserimus, facillimum fuisset in spiritibus deprehendere; si à gratia, in qua creati erant, non excidissent. iam postquam à gratia exciderunt, etsi non omnino, quadantenus tamè suos ordines seruant, & pro naturæ conditione opera faciunt. 4.

Et dictis ut unque licebit coniectere, quosnam spiritus horum tumultuum auctores constituere debeamus. Attendamus principio quasnam spiritus mali apud viuos occupationes habeant; tum deinde hoc ipsum de quo præfens est disputatio, opus inspiciamus, & non ita difficile erit de tumultuum nocturnorum auctoribus statuere. 5.

6. Occupationes dæmonum cum hominum genere iunt variæ. Nos pro instituti nostri ratione vniuersas in duas classes possumus partiri; vt alias maioris momenti, & quasi magis principales dicamus; alias leuioris, & quasi minus principales.
7. Priores illæ ex triplici causa definiuntur. ex conditione personarum, cum quibus illæ suscipiuntur: ex rerum, quæ suscipiuntur mole & difficultate: denique ex grauitate mali quod spiritibus vt hominibus incommodent, propositum est. vbi hæc considerantur, hoc est, vbi neque dignitas adest personæ, neque negotij perficiendi difficultas: leuia etiam proposita sunt mala, leuiore dæmonum occupationes dicere licebit.
8. In priori genere fuerunt tentatio Christi in deserto habitus; excidium 185000. Assyriorum in exercitu Sennacherib vna nocte delectorum; & primorum nostrorum parentum in paradiso infelix casus. In posteriori sunt nocturna ludificationes. intempestiua terriculamenta, & cum sordidis hominibus turpes & obscæni congressus.
9. Priores exercent vt perdant: posteriores, vt vexent & molesti sint. Quemadmodum in hac vita, dum bella geruntur, non semper aduersæ parti propositum est, vt hostes perdant: sed quando que, dum perdendi facultas non datur, iuuat molestos esse, terrere, timorem incutere: ita humani generis iuratissimis hostibus dæmonibus non semper propositum est vt perdant, sed quando que etiam, vt molesti sint, & vexent.
10. Hæc dæmonum studia, hæc cum hominum genere occupationes. Quas nunc quibus tribuemus? quas alias, quam quas ipsi sibi dæmones deferri volunt? Quis porro dubitauerit, quin priores illas postulent illi altiorum ordinum, posteriores autem inferioribus relinquunt. Pro conditione personarum haud incommodè officiorum distributio constituitur.
11. Superbi admodum sunt dæmones, illi imprimis; qui naturæ præstant dignitate. Quocirca quamuis nocere omnibus cupiant, non tam facilè tamen leuioris conditionis homines aggrediuntur; cum iis potius bellum suscipiant, qui in altiori sunt sanctitatis aut dignitatis gradu. quoniam si hos vincant, speciosior ipsorum est triumphus: si vincantur, minor est confusio, quam timent & horrent.
12. Idem illi superiorum ordinum spiritus ardua magis atq; difficilia in se suscipiunt onera. Id illorum postulant naturæ vires. id ad maiorem cumulum gloriæ ipsorum, quam studiose quærunt, facit: minor etiã hinc, si ex voto res non succedat, timetur confusio.

Eorundem est grauius erga humanum genus odium, quàm aliorum, qui inferiorum sunt ordinū. at odium sequitur nocendi studium. itaq; fit, vt his maximè vt noceant, & maiora mortalibus detrimenta offerant, propositum sit. 13.

Leuia igitur illa munia, & minores occupationes inferioribus Spiritibus relinquuntur, in quibus vel personæ dignitas non postulat aliquem ex illis superiorum ordinum, vel leuia expedienda sunt munia, vel non ita magna proposita sunt mala. 14.

Hæc cū ita sint, non malè quis concluderet inferiorum ordinū Dæmonū opera hos, de quibus quæstio est tumultus excitari. Nam vt ipsos in priorum occupationum genere ponamus, & superiorū ordinum Spiritibus tribuamus, neq; postulat personarū dignitas, quarum causa ipsi excitantur, neq; rei quæ hic suscipitur difficultas neq; magnitudo mali, quod in his propositum est. 15.

Esto etiam ad Principes viros hi tumultus pertineant, eorū funera & mortes portentant. sed tamē nulla dæmonibus cū ipsis cōcertatio, nulla pugna. Aliis quandoq; etiam sordidis & abiectæ cōditionis hominibus principū mortes his prænūciis insinuantur. 16.

Sic in his excitandis non opus est arte magna, aut magnis viribus. Minimus inter omnes Spiritus ea arte pollet, & iis est viribus, vt hos atq; multo maiores excitare valeat. Minimus quoq; ingenij vi qua præditus est, imminentem hominibus mortem, quæ his tumultibus significatur, præscire potest. 17.

Malum deniq; hic magnum propositum non est. præcipua causa, cur opera hæc a Spiritibus suscipiātur, illa videtur, vt hominibus terror incutiatur. qui quamuis malū aliquod sit, tantum tamen nō est, vt illud sibi superiorum ordinum Spiritus reseruare debeant. 18.

Sed & alias ob causas hæc studia inferioribus Spiritibus tribuerim. Dubium non est: tantum horum peccatum non fuisse, quantum fuerit Spirituum superiorum ordinum. Itaq; nec tanta ipsorum pœna, quanta superiorum. quoniam pro delicti quantitate, modus pœnarum. Cū igitur non parua dæmonum pœna sit inferni carcere concludi, profectò, si aliqui ab hac liberi sunt (vt sunt) erunt inferioris ordinis Spiritus. si aliqui hanc sustinēt, sustinent illi, qui superiorum sunt ordinum. At vt in inferno Spiritus sint, & hos tumultus excitent, fieri non potest. qui igitur nondum ad inferni carceres damnati sunt, (vt inferiores illi videntur) non inep̄tè horum tumultuum authores iudicantur. 19.

Ordo res pulcherrima est, & tam in rebus omnibus necessaria, vt nec vlla, sine ipso posset consistere Respublica: nec qui perditissimis sunt moribus, sine ordine viuere possint. Erit igitur etiā 20.

inter Dæmones ordo quidam. Et quemadmodum in Rebus publicis in Dæmonum regno alij erunt, qui mandata dant, alij qui mandata exequentur & imperata faciunt. At prius illud ad superiores pertinet; posterius (in quo genere sunt hi tumultus) ad Inferiores.

CAP. VIII.

Ab inferiorum ordinum Dæmonibus illis, qui singulorum hominum quasi proprij sunt, & qui dij domestici siue Lares olim vocabantur, tumultus & terrificationes excitari.

1. **N**ondum querendi finem facimus. Ex quæstionibus quæstiones ducimus. Querimus, Possintne certis inter eos, qui inferiorum ordinum sunt, spiritibus, hi tumultus, & hæc mortis prænunciã signa tribui. Curis suis forsità singula scrutamur: sed tamen non sine ratione Quid enim tam ad nos pertinet scire, quàm quæ circa nos geruntur, & propemodum in usu sunt quotidiano?

2. Porro hîc certî certò non potest constitui quicquam, nisi prius ponatur proprios quosdam adesse singulis hominibus malos genios; & præterea Dæmones quosdam domesticos, quos Lares vocant. Qui hos admiserint, non video cur eosdem horum tumultuum auctores negare debeant, præsertim cum quæcunque hæcenus dicta sunt, in eos conuenire; & quæcunque cum his tumultibus coniuncta sunt, per eos commodius, quàm per illos alios fieri posse videantur.

3. Et genios quidem Gentiles admiserunt; atque duos singulis hominibus attribuerunt, alterum bonum, alterum malum. illum virtutis & æquitatis dixerunt auctorem: hunc peccati. Hinc illud Empedoclis apud Plutarchum; duplices, quæcunq; malum excipiunt ducunt; quæ sortes, diuina terrestriq; Vide Aug. Eugub. de perenni philosophia lib. 8. cap. 4.

4. Consentiant cum Gentilibus ex parte Christiani. Nam bonum genium siue tutelarem angelum singulis hominibus à Deo datum agnoscunt: consentiunt, inquam, cum Gentilibus, nõ tamen à gentibus instituti, sed sacrarum scripturarum auctoritate, sed sanctissimorum Patrum consensu, & magnis rationibus inducti: vt optime dixit

mē dixerit B. Hieronymus: Magna dignitas animarum, vt vnacūque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui Angelum delegatum.

In altero etiam (malo inquam admittendo) haud ita difficiles sese præbent Origenes & Cassianus: & vt bonū ita singulis malum Angelum adess. & credunt & probant. Origenes homil. 10. in Lucam & lib. 3. de princip. cap. 2. Cassianus Collat. 8. cap. 17. & Collat. 13. cap. 12. His addo Bedā in cap. 12. Act. Apost. Gregorium Nyssenū in vita Moysi, & auctore operis imper. Hom. 5. in Matth. Sed & hoc ipsum antiquissima Traditione non Christianorū modo sed etiam Hebræorum traditum esse scribit Rabbi Moses lib. 3. More ca. 25. Potest quoque eius aliquot vestigium in scriptura notari. Nam D. Paulus datum sibi dicit Angelum Satanae, qui se colaphizet, 2. Cor. 12. vide Ioan. Maldonat in 18. Matth.

Verūm displicet hæc sententia reliquæ turbæ Doctorum: sed tamen ni fallor, ita displicet, vt malos Spiritus qui singulis hominibus adsint, non tam negare, quàm quodam modo admittere videri possint?

Negant à Deo singulis hominibus malos Angelos attributos; quemadmodum singulis ille bonos attribuit. Putant non cadere in diuinam bonitatem, quæ tantopere hominum salutem desideret, vt nobis hostes assignaret, qui nos infestent, nos de virtutis arce deiiciant, nos à Deo optimo & summo bono separent. Existimant Dæmonum odium erga humanum genus satis esse magnum: & per se, ipsos promptissimos esse & paratissimos ad nos molestandos; nec Dei in hoc egere aut imperio, aut ordinatione.

Hæc dum consentitur, non negant hos Spiritus, sed à Deo negant ad hoc esse delegatos & ordinatos, significant sua sponte & vltro se Spiritus offerre, & hominibus adiungere, quod non facile damnauerit, qui Dæmonum naturam conditionemque probe perspexerit.

Solent Dei opera æmulari Dæmones: quæcunque propemodū Deus fecit, conantur effingere Res certior est, quàm vt probari debeat. Dicuntur ob hanc causam simiæ Dei, quidni igitur & in hoc velint imitari Deum? vt quemadmodum Deus hominibus Spiritus adiungit bonos qui protegant atque defendant, ita illi velint adiungere malos & perversos, qui molestant & perdant?

Confirmat hanc rem antiquissima, & propemodū ab omnibus recepta opinio, quæ creditur adesse in extremo vitæ tempore singulis mortalibus non bonum solū modò Angelum, qui animā

ad cœlum deducat, si hinc in Dei gratia decedat; verum etiã malũ qui ad inferos pertrahat, si illa ipsius sint demerita. Nam sicuti bonum, intelligimus illum, qui à natiuitate singulis à Deo est cõcessus, ita non malè videmur dicere malũ esse, qui singulorũ studiis piis semper contrarius fuit, & ad deteriora sequenda impulit.

11. Si ex difficultate quam in virtutum studio sentimus, rem hãc definire velimus; aut etiam ex pondere, quo ad malum trahimur: Si ad molestias, quas plerunq; in somnis experimur, nocturnasq; illusiones attendere: si expendere, quæ sæpissimè occurrunt, peregrinas cogitationes, facile patiemur nobis persuaderi, vt hos inimicos Spiritus credamus.

12. Sunt, qui de hoc Spiritu intelligi autumant, quod Ecclesia postulat hostem suum comprimi. Oratio ex D. Ambrosio desumpta est, & sic habet:

<i>Te lucis ante terminum</i>	<i>Procul recedant somnia,</i>
<i>Rerum creator poscimus;</i>	<i>Et noctium phantasmata,</i>
<i>Vt solua clementia,</i>	<i>HOSTEMQVE nostrum prima,</i>
<i>Sis præsul ad custodiam.</i>	<i>Ne polluantur corpora.</i>

13. Et hactenus de propriis singulorum gentis. Sunt qui hos à Laribus non distinguunt. at veteres discrimin aliquod inter vtrosq; fecisse inde colligitur; quòd Lares domibus præesse crederent, quemadmodum ex Aulul. Plauti colligitur, vbi in hunc modum quidam ex ipsis loquitur. Ego Lar sum familiaris, ex familia, vnde exeuntem me aspexistis.

14. Nec de his apud veteres fuit dubitatio. Id vel festa Cõpitalia, à compitis; in quibus peragebãtur, dicta, & à Seruio Tullio ipsis instituta, sufficienter demonstrãnt. Quid, quòd omnibus propemodum domibus eorum simulachra habuerunt, & religiose ipsos coluerint?

15. Sed & antiquissimus scriptor Tertullianus gentibus obicit (cap. 13. sui Apologetici) quod indignè eosdem tractauerint, & in suppellectilis ratione habuerint; vt proinde ab iis oppignorati sint, aut venditi, prout cætera instrumenta domestica.

16. Sed nec nostris temporibus eos deesse putarem, nec à veritate aberrare, qui eosdẽ esse dixerint, quos Germani Hensemenle vocitant. Quid quid sit multorum hæc sententia est, nec rarè quæ Lares hos prodiderunt, obseruata sunt argumenta.

17. Sic nec temerè eos damnarem, qui aqua lustralis vsum ad hos abigendos valere volunt, hocq; Ecclesiam intelligere, quando orat, vt creatura aquæ seruiat ad abigendos Dæmones, morbosq; pellen-

pellendos, & vt in domibus, vbicunque fuerit aqua aspersa, non illic resideat Spiritus pestilens, discedant omnes insidiæ latentis inimici, & effugiat quidquid aut incolumitati habitantium inuidet, aut quieti.

Cæterum quamuis Lares hos Christiani admittant, quemadmodum olim Gentiles, longè tamen alia est Christianorū, quàm Gentilium de ipsis opinio Gentes ipsos in Deorum numero habebant: Christiani non alio, quàm Dæmonum loco qui diuinum honorem sacrilegè, vbicunq; possunt, suffurentur. 18.

Et quamuis virorum nomine compellent, & Hensemente vocent, non tamen viros esse agnoscunt. hoc illis nomen, quia sub viri specie, & quidem pigmei, quandoq; conspiciuntur, tribuunt. 19.

Cognoscunt etiã nulla habere propria corpora, sed esse prorsus incorporeos Spiritus. quocirca si quando in corporibus se spectandos exhibent, ex aère, aliãue materia existimant illa componi, & vbi aliquandiu iisdem vsi fuerint, rursus deponi. 20.

Nullum ab his auxilium expectant: nullum censent deferendum honorem. Non affectant illorum societatem: respuunt communionem. omnibus omnino angulis cupiunt esse profligatos & expulsos. 21.

Porrò Lares hos atque proprios singulorum malos genios tumultuum & ludificationum auctores esse, quid prohibet? Dæmones sunt, vt diximus, qui hos tumultus excitant; & Dæmones sunt hi Spiritus; atque Lares, & quidem ex infimis Dæmonum ordinibus, quales etiam harum terrificationum auctores astruximus. 22.

Et cum hi nobiscum versentur semper; qui quæso melius quàm ipsi omnia nostra scire possunt? vt proinde mirum non sit, signa mortis nostræ, etiam violentæ, satis certa dare posse, qui ex consuetudine longa, quam nobiscum habuerunt, exitum nostrum præf. ire potuerunt. 23.

CAP. IX.

In precedentia Capita de terrificationum & tumultuum auctoribus Censura.

DVplex eorum quæ fiunt, genus est. Quædam vt plurimum accedunt, & ordinariè fieri dicuntur: quædam rarius, & dicuntur præter comunè rerum ordinem euenire. Distinctio hæc, vt in rebus naturalibus locum habet, ita hic non est reiicienda. Ibi ordinariè fit, vt nouem mensibus vterù gestet foemina: quod si quandoq; hæc lex fallat: & citius vel tardius foetum

foetum edat, dicitur aliquid præter verum ordinem accidere. in hoc tumultuum genere ordinaria sunt, quæ hætenus diximus: si quæ aliter eueniant, extraordinariè fieri dicemus.

2. Extraordinariè verò hæc tria fieri videntur. primò non semper tumultus hos ab iis spiritibus excitari putandum est, qui singulis quasi sunt proprii. quandoque ab aliis excitantur. Secundò, quandoque superiorum ordinum dæmones hic operas suas locant. Tertiò, quandoque etiam bonorum Angelorum studio excitantur.
3. De primo vix dubium est. Verisimile est, quod qui eiusdem sunt ordinis, eadem quandoque studia tractent, & officia obeant; præsertim si vnus alterius operam non ægrè ferat. vterque etiam in illa, quæ suscipitur, cum voluptate versetur. quæ cum hæc locum habeant, vix dubium, quin aliquando alij, quàm proprii genij hæc occupentur.
4. Fortè etiam necesse est quandoque alios aliquos præter proprios hic operam suam locare: tum maximè, quando vnus opera minimè sufficere videtur, ad omnia illa perficienda, quæ in his terrificationibus sæpe obseruatur. Nam & in variis ac plurimum dissitis locis eodem tempore aliquando fiunt, & egregia quandoque instituitur pompa funebris, quæ plurimum spirituum operam requirunt.
5. Sic Superiorum ordinum Spiritus operas suas hæc locare credi potest. Libido siquidem humanum genus vexandi, studiumque nocendi, quæ ipsos nunquam deserunt, efficiunt, vt nullum, quamuis vilissimum officij genus esset, superiores dæmones fugant. Vt sordidi mercatores & auari, ex re quauis lucrum, ita illi vndecunq; & vbiunque possunt, hominibus detrimenta afferre quærunt.
6. Quod dicimus, pluribus exemplis ex sanctorum historiis depromptis confirmari potest. plurima probant præcipuos spiritus & sordida officia subiuisse, & ad inferiorum conditionem se dimisisse. interim non dicatur hanc occupationem suppliciorum, quæ patiuntur grauissima, aliquod ipsis (quod petunt) esse leuamen.
7. Bonorum etiam Angelorum opera hæc mortis indicia quandoque dari ex duobus videmur posse conicere. primum ex eo, quod non rarò Deus quibusdam significarit adesse tempus, quo ex hac vita discessuri essent: quod vt nonnòquam occultiori quadam inspiratione factum est, ita his signis, bonorum Angelorum, quibus
Deus

Deus uti solet, opera aliquando accidere, & accidisse, non sine ratione dixerimus.

Ad hæc accedit quod etiam cum sanctissimorum hominum morte signa hæc aliquando coniuncta sint; & locis non prophanis solum, verum etiam sacris observata iis quoque exhibita, qui continuum cum diabolo bellum gesserunt: sed nec raro sine fructu sint peracta, atque significatione sanctimoniarum eorum, quorum orbitum præcesserunt. Quis verò hinc malignos spiritus operas suas locasse credat.

Veruntamen hæc, ut diximus, rariora sunt. quæ superius definita, frequentius accedunt. Quapropter quemadmodum paucorum privilegia communibus legibus non derogant, ita quamvis exceptio dari possit, negari tamen non debet, malorum spirituum & præcipue priorum geniorum opera, tumultus hos excitari, & signa mortis dari.

CAP. X.

De finibus, qui Demonibus in tumultibus nocturnis & terrificationibus propositi sunt.

DE authoribus & causa efficiente tumultuum nocturnorum & terrificationum dictum est: restat, ut eorundem fines inuestigemus atque effectus. Ibi quæritur, quid spiritibus in his tumultibus sit propositum: hinc utrum tumultus mortis vera signa sint, illamque efficiant. prius illud hoc cepite, posterius sequenti explicandum est.

Fines varij demonibus hinc propositi videtur. primum omnium opera hæc ab ipsis suscipitur, ut hominibus terrorem incutiant, & molestiam aliquam afferant. Et ad hoc vix quidquam tantum, quantum si tumultus conducit, tum quod nocte plerunque, quæ per se horrorem affert, excitentur, tum quod cum morte, quæ terribilium omnium terribilissimum est, sint coniuncti, tum denique quod causæ ipsorum & rationes vix intelligantur.

Videntur deinde excitari, ut futuram mortem denuncient quoniam cum morte coniuncti sunt, atque ea, quæ ad funebrem pompam pertinent, cum his quandoque effinguntur, vix possumus dubitare, quin ut imminentem mortem indicent suscipiantur.

Tertius finis est, ut hac ratione fidem sibi apud mortales, demones comparent; habeantur quæ veraces si quando alia prædicunt;

cùm in hominum mortibus indicandis non fallant. Etenim vt hanc opinionem apud mortales habeant, vehementer nec sine causa, adlaborant.

5. Accedit his quartus, qui ex communi Dæmonum studio petitur: quod cùm sit homines à Deo baducere, erroribus inuoluere, & cultum quì vero Deo debetur, sibi arrogare, omnino Dæmonibus hîc illud propositum est. Cupiunt scilicet nequam spiritus homines in has cogitationes inducere, vt numen aliquod esse credât, à quo hi tumultus excitantur, & huic tandem diuinum honorem impertiantur.
6. De quarto hoc fine res clara est. hoc præcipuum esse Dæmonum studium sacrę docent literę, vt Leo rugiens circumueunt, quęrentes quos deuorent. Nec hoc frustrati sunt apud eos, qui Lares Deos quosdam domesticos arbitrati sunt, iisq; diuinum honorem detulerunt, & deferendum decreuerunt, vt de Seruio Tullio testatur Plinius lib. 37. cap. vltimo.
7. Tertium finē vehementer desiderant, ob ingens quod inde sperant lucrum. Sic scilicet eos qui occultorum cognitionis desiderio tenentur (quorum haud paruus numerus est) facilius ad se pertrahunt, atq; vt ipsorum consilio & auxilio, cum præsentissimo animarum detrimento vti velint, persuadent.
8. Ad primum idem nocendi desiderium excitat, quod quia maximum & ardentissimum est, quascunque quibus incommodare possunt, rationes acceptant, quamuis etiam grauia damna afferre nequeant, etiam hoc sibi nomine placent, si molestiam afferre, & quietem interturbare valeant.
9. De secundo fine dubitauerit forsitan quispiam; quod vix fieri posse videatur; vt hominum mortes, & illa, quę cum funere cõiuncta sunt præuidere valeant. Verùm dubitandi locus nullus erit, si, quod spiritus illi rationes, ex quibus ista præscire queant, velit expendere.
10. Duplices hominum sunt mortes: naturales & violentę, vtrisque Dæmones possunt præscire: vtrasq; prædicere & indicare.
11. Possunt præscire naturales, quia sagacissimi sunt, tum ob incredibilem solertiam & subtilitatem mētis; tum ob eximiam multorum milium annorum experientiam; tum deniq; propter perfectam rerum omnium naturalium absolutamq; scientiã; qua vt res alias, ita hominum naturas, corporum affectiones, & studia, ex quibus mors accidit, intelligunt.
12. Violentas partim Dei reuelatione per bonos Angelos facta cog-

Et cognoscunt; (nonnunquam enim Deus ad mortem homini inferendum Dæmonum opera vitur) partim ex clandestinis consiliis verbis, scriptis aliisque signis deprehendunt; partim etiam ex præparatione illarum rerum, quæ ad mortem adferendam adhibentur.

Hęc grauiſſima B. Auguſtini confirmat auctoritas. Sic enim loquitur lib. 2. de Genesi ad literam cap. 17. Spiritibus quædam vera de temporalibus rebus nosse permittitur: partim quia subtilioris sensus acumine, partim quia corporibus subtilioribus vigent: partim experientia callidior propter magnam longitudinem vitæ: partim à sanctis Angelis, quod ipsi ab omnipotente Deo discunt, etiam iussu ipsius reuelantibus, qui merita humana occultissimæ iustitiæ sinceritate distribuit. Aliquâdo autem iidem nefandi spiritus etiâ quæ ipsi facturi sunt, velut diuinâdo prædicunt. Hęc Auguſt.

CAP. XI.

De effectis nocturnorum tumultuum & diabolicarum terrificationum.

AM quæ horum tumultuum & terrificationum virtus sit, quid quæ ipsi efficiant, inquirendum est. Nam cum duplicia signa sint; & alia quidem tantum in notitiam alicuius inducant, id verò quod significant, non efficiant: alia vero sint, quæ quod significant, efficiant; vtrum in hoc, vel illo genere tumultus hos constituere debeamus, quæstio est.

Et quidem in priorum signorum numero eos esse, dubium non est. Verum cum hæc signa duplicia sint, & quædam aliquando fallant, quædam nunquam fallant; qualia quæso sunt hæc, quæ mortis dicuntur esse indicia? suntne ita certa, vt fallant nunquam, an fallunt aliquando?

Quod quæritur ex conditione eorum, qui horum tumultuum auctores sunt definiendum est. Hi cum hominum mortes præscire, vt plurimum, valeant, vt plurimum fit, vt ad signa hæc atque tumultus ab ipsis excitatos mors sequatur.

Sed tamen fallere quandoque dubium non est.

Hoc primum in iis, quibus violenta mors affertur manifestum est. Hęc enim cum ab hominum pendeat voluntate; quemadmodum dæmones hominū cogitationes & voluntates perfectè nō intuentur, ita neque possunt subsequaturæ mortis certa signa dare.

Sed & quæ naturaliter homini mors accidit, impediri potest; si non ex aliis causis, ex Dei præfecto voluntate, cuius nutu vitæ

nostræ momenta decurrunt Potest ille vitam, præter naturæ ordinem, dare: potest ab inferis ad vitam reuocare: quidni posset eandem præter naturæ leges prærogare?

7. Quapropter quod ex causis naturalibus mortis argumentum, à Dæmonibus sumitur, licet magnum robur habeat, propter vires naturæ, quæ parua non sunt; quia tamen Deo ad nutum natura obedit, tantum argumentum sumi non debet, quod nullam patiatur exceptionem.
8. Verùm alterum propositæ quæstionis membrum examine- mus, atq; vtrum tumultus hi, non signa solum; sed etiam efficacia signa futuræ mortis sint, discutiamus. Sic enim plerunq; indoctū vulgus iudicat, vt quæ rei alicuius sunt signa, illa existimet & causas eiusdem esse, & efficacia signa.
9. Dupliciter autem intelligi potest signa hæc mortis causam esse. primum quidem, vt ipsa per se nuda sumantur, nulla habita ratione authorum, à quibus fiunt: deinde vt cum ipsis, eorum auctores coniungantur: atque illi mortem efficiant, quam signa ipsa indicant.
10. Primum nullo modo dici debet. Tumultus hi, & quæcunque obseruantur signa, mortem non efficiunt, nec efficere valent, propterea quod nullum inter causas, quæ mortem afferre solent, locum habeant.
11. Potest homini mors extrinsecus, potest intrinsecus accidere. Intrinsecus mortis causa sunt defectio caloris naturalis, aut primogenij humoris, quem radicalem vocant: immoderata item vis passionis & perturbationis animæ: præterea Propria voluntas in iis, qui præsentis vitæ tedio, aut malorum quibus premuntur impatientia, aut quia instantem calamitatem auertere cupiunt, violentam sibi mortem consciscunt: immodici item cibi & potus, venerisque intemperantia: denique nimius labor & defatigatio corporis.
12. Extrinsecus eadem mors contingere potest, vel ab homine aut bestiis, aut Dæmonibus, aut Deo per Angelos: vel ex cibo potuque lethali: vel ex vtriusque, cibi inquam potusue defectu: vel ex intemperie cæli: vel casu aliquo fortuito. Hæ causæ extrinsecæ mortis. Quid verò vel cum his, vel cum superioribus causis tumultus nocturni commune habent? Sunt quidem extra hominem; sed tamen ex eorum genere, quæ mortem afferunt, non sunt.
13. Sed nec idcirco causæ mortis dici debent, quod Dæmones cum his studia sua coniungunt, & ita hominibus mortem afferant: primum

primùm quidem, qui non vt instrumenta mortis signa hæc à Dæmonibus assumuntur; deinde quia non ipsi Dæmones, dum hæc signa efficiunt, vitam nobis adimunt: solùm his denunciant terminum vitæ adesse.

CAP. XII.

*Inquiritur modus, quo tumultus excitantur, & ter-
rificationes nocturnæ fiunt.*

Hæc verbis modis intelligi potest, tumultus hos à Spiritibus excitari. Alter est, vt dicantur Spiritus primùm corpora assumere, humanis corporibus similima; atque ita velut homines quidam, malleos, atq; alia instrumenta, quibus strepitus excitantur, tractet. Alter, vt nulla corpora assumant, & nihilominus hos strepitus excitent.

Vterque modus, his, quemadmodum aliis Spiritualibus creaturis, possibilis est. Ratione ad hanc rem probandam opus non est. prioris tot suppeditant exempla sacræ literæ, quot opus est ad hanc rem etiam refractariis persuadendam. posteriorem ipsis possibilē esse probat vel solius cæli conuersio, quod à Spiritibus mouetur, quamuis corpus, vt mouere valeant, nullum assumant.

Nec modò vterque modus possibilis est Spiritibus: etiã vterque æquè est facilis. Corpus assumptum nihil in hoc negotio Spiritus iuuat. Tam in corpore, quã extra corpus sunt expediti. Id discriminis est, quod in priori maior videatur esse occupatio; dum prius corpus assumitur, quàm tumultus excitetur: in posteriori minor, vbi corpus assumitur nullum.

Sed quem modum in his tumultibus excitandis Spiritus seruant? Dubium non est, quin nonnunquam in assumptis corporibus ipsos excitent: quia non auditi solùm, verum etiam visi sunt sub humana specie Spiritus, horum tumultuum aathores.

Interim tamen, vt plurimum fieri dixerim, vt nullum corpus assumant, & sola sua ingenita ipsis vi atq; potestate, absq; vllius assumpti corporis subsidio eosdem efficiant.

Cùm enim propositum spiritibus hîc sit, vt hominum mortes indicent: ad hoc verò necesse non sit, vt sub spectabili forma se se exhibeant (solus tumultus, qui ad aures defertur, id abundè præstat) quid quæso assumpto corpore opus est?

Quid quod quæ in hoc strepitu, in vsu instrumenta esse videtur, reuera in vsu non sint? & quæ moueri iudicantur corpora, reuera

uera non semper moueantur? Quod dicimus hoc est: Non necesse est, vt si nobis audire videamur deferri asseres, aprari tumbã, quę cadauer mortui excipiat, & eandem malleis claudi; hæc reuera fi-ant; id est, & asseres deferantur, & aptetur tumba, & malleorum sit vsus: necesse hoc non est. Quemadmodum re ipsa spiritus corpora humana non habent, dum humana specie se spectandos exhibent; ita non semper ab illis rebus sonus excitantur, à quibus excitari videtur; nec semper corpora mouentur, quæ moueri videntur.

8. Huius si non aliud argumentũ esset, hoc sufficeret, quod mox postquam sonum auditu percepimus, si ad locum, vbi ille excitatus est, aduolemus, nihil eorum, per quæ sonum excitatum iudicauimus, reperiamus: inueniamus etiam nihil inordinatum, sed omnia suis locis, & ordinibus optimè composita.
9. In aère igitur, & per aërem hęc fiunt omnia. illum ita collidūt spiritus, vt nunc delatorum asserum, nunc percutiētis mallei, nunc alios atque alios sonos reddat.
10. Hanc rem confirmat obtusior sonus, qui in his terrificationibus notatur. quamuis enim proximo loco excitetur, à longè nihilominus fieri videtur; nec ita, vt ille, qui malleorum ictibus fit, aures percellit.
11. Verùm enim uero, etsi malleorum & asserum sonus non sit, qui excitatur; verus tamen est sonus propterea quod quæcunque ad sonum perficiendum necessaria sunt, hęc reperiantur, corpus inquam percutiens, corpus percussum, atque medium, in quo sonus excipitur, & ad aures defertur.
12. Tria tamen hæc non re ipsa semper sunt distincta. Non aliud est semper quod percutitur corpus, aliud quod percutit, aliud medium in vtriusq; corporis collisione excitatus strepitus recipitur. Medium nunc cum percutiente, nunc cum percusso idem est: sæpe etiam cum vtroq; idem.
13. Potest dæmon vel duas inter se aëris partes collidere; atque tum ex vtriusq; collisione exortus sonus, in medio, quod à percutiente & percusso corpore non differt, excipitur. Potest quoque vel alio quopiam corpore verberare aërem; vel aërem ad aliud solidum corpus allidere, atque tum à medio neq; percutiens corpus differt, neque percussum.
14. Porrò, quomodocunq; tandem strepitus excitantur, dæmonum illi potestate excitantur. qua verò illa? an quam intellectiuã vocamus? an voluntate; an alia aliqua, ab vtraque diuersa?

Sola

Sola intellectus operatio hic non sufficit. Eius omnis in rebus cognoscendis occupatio est; in qua dum versatur, præter id quod in ipso est, prorsus fit nihil. At tumultus hi sunt aliquid extra intellectum: in aere formantur, in aëre consistunt, in aere conseruantur & per aerem ad audientium aures deferuntur.

Non solo etiam voluntatis imperio fiunt. Diuinæ virtutis est, solo voluntatis imperio res producere. In solo Deo locum habet quod dicitur; dixit & facta sunt. Ea non est spirituum aut bonorum aut malorum virtus, vt quæ velint & imperant, mox fiant. 15.

Tertia igitur vis est, qua hos tumultus excitant, illa inquam, quam motiuam virtutem non incongruè dixerimus. Hac quemadmodum se mouent, ita orbes cælestes, ita quæcunq; volunt corpora. hac tumultus hos excitant, hac quæcunq; ferè apud mortales agunt, exequantur. 16.

Interim quamuis hæc sola sit, quæ tumultus excitet, cæterarum tamen facultatum opera hæc non eiicitur. Quemadmodum homo nihil mouet aut operatur, ad quod non prius voluntas impulit: voluntas autem ad nihil impellit, quod non tanquam bonum, intellectus proposuit, ita ad quemcunq; strepitum, qui à spiritibus excitatur, accedit voluntatis imperium, cum rationis iudicio & dictamine. 17.

CAP. XIII.

Loca etiã atq; tempora, quibus strepitus hi excitantur, obseruanda sunt. ne quid eorû, quæ cum ipsis coniuncta sunt, præteriisse videamur. 1.

Loca verò sex præcipuè, vbi tumultus excitantur, notantur. primus est, vbi animam agit is, cuius mortem signa testantur. secundus, vbi eiusdem degunt amici, qualescunq; tandem illi sint. tertius est, vbi possessiones habuit aut prædia. quartus, vbi officia seu munia quædam obiuit. quintus, vbi quæ ad funus necessaria sunt comparantur. sextus, vbi corpus mortuæ sepelitur. 2.

De nullo dictarum locorum dubium est. Exempla hæc superant quotidiana. veruntamen in primo illo frequentius audiuntur tumultus, vt credi possit, omnino dæmones desiderare, vt in præsepatium & domesticorum notitiam mors subsequatur perueniat. 3.

Ratione secundi loci fit, vt strepitus etiam in remotissimis orbis partibus obseruati sint, vbi scilicet ij, qui morituro quadam ratione coniuncti sunt, versantur. quocirca & hic locum habet, quod 4.

quod superius dicebamus, vt vnus dæmonis opera non sufficiat, præsertim si eodem tempore in diuersis locis illi excitentur & audiantur.

4. Et quia tertio loco, hoc est vbi possessiones habent morituri etiam fiunt, hinc est, vt nunc in agris, nunc in arcibus, quæ diuersis etiam locis habentur, iidem audiantur, & eadem ratione fiant, quæ ij, de quibus Thesi superiori.
5. At ratione quarti loci accidit, vt in syluis vbi venationi opera data percipiuntur; percipiuntur in officinis, vbi laboratum; in templis vbi diuina officia frequentata. Sic aliàs diximus in Moguntinæ Diocesis quodam Ecclesia excitari tumultus eò ipso loco, vbi qui ex hac vita discessurus est diuina officia persoluerè solet.
6. Sic quia (quod quintus locus postulat) ad funus præcipue pertinent tumba atq; cerei, fit, vt in ædibus Arculariorum atq; Lychnopeiorum omnia comaprari & fieri cum hoc tumultu frequentissimè audiantur, quæcunque vel ad comparandam tumbam, vel cereos conficiendos necessaria sunt.
7. Denique ratione sexti loci fit vt in templis audiantur, atq; cimiteriis, quia his locis sepulturam Christiani habent, quibus illa addimus, vbi iustitia administratur, & malefactoribus iusta pro meritis supplicia decernuntur: in quibus etiam nunc hi strepitus auditi, nunc alia signa obseruata, quæ suppliciorum reis inferendorum certa essent argumenta. Hæc de locis.
8. Tempora quibus excitantur potissimum duo sunt, meridies & intempestata nox. posterius Spiritibus illis cõpõet; quoniã qui malè agunt, Domino dicente, lucem fugiunt; prius, quemadmodum & nox, instituto ipsorum optimè seruit, quando quidem vtroque maior quies est, quam illi in his occupationibus studiosi, us quærunt.
9. Præcipuè hæc tempora Dæmones obseruant, sed tamen alia ipsis interdicta non sunt: aliis quoque hos tumultus excitantur. Sicuti libere suas cogitationes ad hos excitandos adiiciunt; ita possunt, quæcunque ipsis libent, tempora pro hoc officio deligere.

In hoc de Locis infestis Tractatu nihil dictum volumus, quod quouis modo cum fide orthodoxa, aut melius sentientium iudicio pugnat,

*P. S. I. S. S. T. P.
Scripsit J. W. Paderbornæ.
FINIS.*

*Deleat j. s. t. p.
Paderbornæ
17. Sept. 1706*